

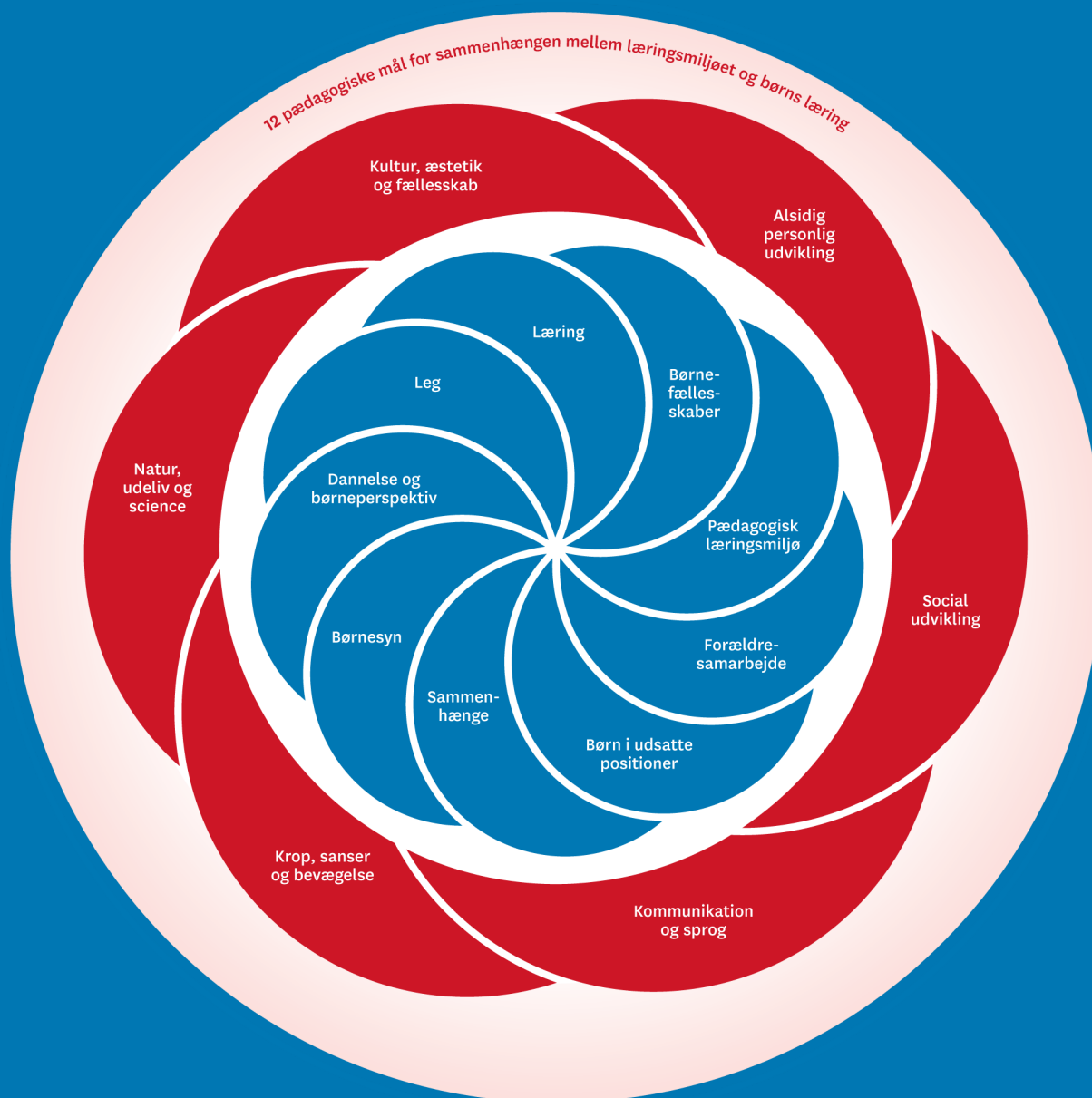
Pædagogisk læreplan for

Fussingø Egnens Vuggestue

2022-23

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede

formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen

løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Fussingø -Egnens Vuggestue

Fussingø-Egnens vuggestue er en delvist aldersintegreret vuggestue normeret til 20 børn. Vi er beliggende i en lille landsby tæt på naturen og med Fussingø Nationalpark i baghaven. Vi vægter, at mange af vores aktiviteter foregår udendørs på legepladsen og de øvrige udendørsarealer og "rum" tæt på vuggestuen. Vi tror på, at naturen kan tilbyde os unikke muligheder for forundring, ro og plads til fordybelse.

Vi ønsker med alle vores "rum" (vuggestuen, børnehaven, uderummene, hal, musiklokale m.m.) at medvirke til at skabe en spændende pædagogisk hverdag med muligheder for lege, fantasi, fordybelse og udforskning i et omsorgsfuldt lege- og læringsmiljø, hvor sang, musik, bevægelse og spontanitet er en integreret del af vores hverdag.

På Fussingø-Egnes Friskole, børnehave og vuggestue ønsker vi ud fra vores fælles værdier at skabe et sammenhængende børneliv fra vuggestue til børnehave og hele vejen til skolen.

Vuggestuen ligger i samme bygning som børnehaven, og vuggestuen og børnehaven er nærmeste nabo til Friskolen. Fussingø -Egnens Friskole, børnehave og vuggestue har fælles ledelse og bestyrelse. Det tætte samarbejde og relationer i hverdagen sikrer børnene en tryk og let overgang fra vuggestue til børnehave og senere til skolen.

På vores sted vil vi gerne sikre at børn, personale og forældre udviser respekt for hinandens forskelligheder, således at grundlaget for samarbejde i hverdagen er tolerance og forståelse med baggrund i en naturlig nysgerrighed på, hvem den anden er.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn

Vi opfatter det enkelte barn som unikt med egne følelser, holdninger og drømme. Det betyder, at det enkelte barn skal involveres og have indflydelse på deres egen hverdag. Det er væsentlig at vide, at kun i relationer med andre og i tilknytning til andre kan barnet vokse og lære. Forældrene er de vigtigste voksne for barnet og har derfor hovedansvaret for barnets liv, udvikling og opvækst. Derfor skal vi inddrage forældrene i et samarbejde med os og vores sted byggende på tillid, forståelse og opvækst.

Samtidig er vi os bevidste om vigtigheden af, at børnene får mulighed for at udvikle en tryk sekundær tilknytning til én eller flere af institutionens medarbejdere. Således får hvert barn tildelt en kontaktperson, når de starter i institutionen. Denne person har primært ansvar for, at barnet får en sikker base, hvorfra det kan udforske dets nye hverdag. Skulle kemien være bedre med én af de andre voksne, tages der hensyn hertil, og barnet får således langt hen ad vejen lov til selv at vælge sin trykke voksen. Det bliver også så vidt muligt den voksne, som barnet spiser sammen med i starten.

I hverdagen bruger vi tid på og er opmærksomme på børnenes udspil fx i samlingen, i legen og i hverdagsrutiner såsom måltidet.

Vi oplever børnene som ligeværdige små mennesker, der har brug for en hverdag, som de oplever er forudsigelig, håndterbar og meningsfuld. De inddrages i alle hverdagens aspekter, lige fra praktiske opgaver såsom selv at øse mad op, rydde op inden vi spiser, tage egen ble af eller hjælpe hinanden i garderoben. Vi lytter til deres ideer ift, hvad leg/aktivitet dagen skal fyldes med, og viser respekt for deres optagethed og fordybelse, ved fx så vidt muligt at lade dem gøre en aktivitet færdig, før vi forstyrrer dem med praktiske/strukturelle ting.

Dannelse og børneperspektiv

Vi er opmærksomme på børnenes perspektiv og meninger - også de nonverbale. Vi viser børnene, at vi er ligeværdige ved så vidt muligt at være i øjenhøjde med børnene, når vi indgår i samspil. Vi læser og sætter ord på deres følelser, intentioner og behov.

Vi lytter til børnene og hører på deres perspektiv og syn. Vi vægter at være lydhør over for børnene, så de kan komme med deres input i hverdagens rutiner, for derigennem at løfte deres nysgerrighed, og læring samt dannelse. Vi inddrager børnene i den daglige planlægning, så de får en medbestemmelse i, hvad der skal ske. Fx. har vi dage, hvor vi voksne ikke fuldstændigt har planlagt, hvad vi skal lave. Vi har måske planlagt, at vi skal ud at cykle eller gå, men børnene er med til at bestemme, hvordan vi transporterer os og hvorhen.

På den måde bliver de hørt, og de ser handling fra de voksnes side. Vi håber herved, at børnene mærker, at hvad de bidrager med, også er vigtig for os.

Leg

“Den gode leg” for os er bl.a. en leg med plads og roller, til alle de børn der er med. Der er et flow tempomæssigt i legen, der gør, at den ikke går i stå, dvs der kommer gode input i legen fra børnene, der gør at den udvikler sig, men den går heller ikke hurtigere end, at alle deltagere kan følge med. Der er en god og tryk stemning børnene imellem, hvor den enkelte tør ytre sine meninger og ideer.

I vuggestuen er der mange typer leg bl.a. afhængig af alder, temperament, interesser mv. Nogle børn er optaget af at iagttage eller kopiere leg andre børn leger, nogle leger ved siden af hinanden mens andre kan være optaget af rollelege. Hos os er alle lege lige vigtige og skal behandles med lige stor respekt.

Der er god tid og plads til at lege både med voksne og uforstyrret en stor del af dagen. Vi går så vidt muligt med på børnenes fantasi og lader dem forme og styre legen. Som voksen er vi meget bevidste om, hvordan vi forholder os til legen. Nogle gange er vi meget tydelige og rammesættende i strukturen, fx for udfordre fastlåste rollefordelinger og for at give plads til nogle bestemte (evt. udsatte) børn. Vi synes dog også, det er ok, at en gruppe børn eller et barn engang imellem fravælger nogle børn - så længe det bliver gjort ordentligt. Så “samler vi de børn op” og hjælper dem videre evt. ind i en leg med nogle andre eller i samspil/leg med os. Andre gange indgår vi mere jævnbyrdigt i legen sammen med børnene og kan her bl.a., hjælpe til med at stimulere sproget, komme med små input til udviklende drejninger i legen, være gode rollemodeller for børnene i, hvordan man leger. Andre gange er vi mere observerende ift.

legemønstre, hvad børnene er optaget af og lader børnene dyrke deres børnekultur uden voksenindblanding. Det er her, der skal afprøves ideer, positioner i hierarkiet, og vi voksne går kun ind i legen, hvis vi bliver inviteret, eller hvis vi kan se børnene har brug for hjælp.

Særligt om morgenen sørger vi for at have en struktur, der giver legen gode rammer: nærværende voksne, ikke for mange afbrydelser og nok plads til at det enkelte barn eller en børnegruppe kan trække sig og dermed have mere mulighed for fordybelse i legen. Bliver vi nødt til at forstyrre børnene, sker det med respekt for og forståelse for vigtigheden af legen.

Vi diskuterer på stue møderne, hvordan vi hjælper de udsatte børn og lægger en handleplan for, hvordan vi bedst muligt hjælper dem ind i legen med de andre børn og støtter dem i at få den "gode leg" i gang. Vi er her undersøgende på, hvilke udfordringer og særligt hvilke styrker barnet har, og forsøger at hjælpe med at skabe rammer, der gør dem synlige for de andre børn og dem selv. Vi evaluerer derefter løbende på stuemøderne og snakker om, hvad der virker, og hvad der virker mindre hensigtsmæssigt og korrigerer vores handleplaner/interventioner derudfra.

Læring

For at være klar til at lære, er det vigtigt at de primære behov som søvn, mad og omsorg er dækket ind. Hvis disse ikke er dækket, er det svært at finde lysten til at lære. Desuden er det væsentligt at barnet er trygt, både ved stedet, de voksne og de andre børn, for at finde lysten til at lære.

Det er lysten, der driver værket. Derfor er vores udgangspunkt, at se hvor børnenes ZNU er. Vi skaber rammerne, stemningen og giver derigennem forudsætninger for, at de kan og tør udvikle sig. Det kan være hårdt arbejde og kræver mod og udholdenhed at udvikle sig. Det er en livslang proces at lære, og i vores institution, skal det ikke være flovt at fejle. Udvikling handler om tillid, og det handler om, at lære børn, at de er gode lige som de er. Vi har fokus på selvværd i stedet for selvtilid. Derfor anerkender vi barnets indsats i stedet for at fokusere på præstationer, vi italesætter over for børnene, når noget er svært, men at de er på rette vej ved at øve sig.

I vores vuggestue ønsker vi at tage udgangspunkt i det enkelte barn - ikke forstået på den måde, at udgangspunktet altid bliver taget individuelt - men forstået således, at det enkelte barn mødes af udfordringer, som passer til dets udvikling. I praksis betyder det, at det, som er en succes for ét barn, ikke nødvendigvis er det for et andet barn. Vi finder det vigtigt, at vi overfor børnene synliggør, at vi ikke forlanger det samme af børnene, men at vi alle er gode til noget, dog ikke nødvendigvis de samme ting - ganske enkelt fordi vi er forskellige.

Vi tager afsæt i vores viden om forskellige måder at lære på. Barnet er i læring hele dagen. På legepladsen, i garderoben, på toilettet, på stuen og på ture ud af huset. Barnet lærer bedst, når det oplever, at det kan - derfor skal vi huske det enkelte barns præmisser, og arbejde ud fra zonen for nærmeste udvikling. Læringsmiljøet inddrages i alle dagligdagens rutiner og aktiviteter. Læringsmiljøet ser vi både i hverdagsrutinerne, legen, udenfor på legepladsen, og i projekterne og aktiviteterne. F.eks. finder der både en motorisk, sproglig, social og interpersonel læring sted, når barnet i vuggestuen øver sig i med guidning fra den voksne at kravle op ad ribberne i hallen, eller øver sig i at tage flyverdragten på i garderoben sammen med sine kammerater.

Samtidig er vi også rollemodeller for børnene og er opmærksomme på, at ligesom vi nogle gange skal gå ved siden af barnet eller bag barnet, når det er ved at mestre en kompetence, så kan vi også gå foran og fx via vores eget eksempel vise børnene, hvordan man kan opnå viden ved at være undersøgende og nysgerrig. Vi lader naturligvis også børnene forundres, eksperimentere og komme med deres teser og afprøver dem gerne, så de således får en fornemmelse af den videnskabelige metode.

Børnefællesskaber

I vuggestuen arbejder vi med forskellige børnefællesskaber. Der er både det selvvalgte, altså legekammeraterne, bedstevennen og både store og små faste aldersopdelte grupper samt den helt store fælles vuggestuegruppe. Der er også det store fællesskab med børnehaven og sågar det helt store fællesskab med skolen, som vi engang imellem mærker, når vi er derovre til morgensang, musik og i hallen. Alle fællesskaberne kan bidrage til noget forskelligt for det enkelte barn, og barnet har her mulighed for at have forskellige roller og positioner ind i fællesskaberne. Fx kan pigen på 1.5 år være "den

lille" i forhold til den store vuggestuegruppe, hvor hun mest observerer og lærer af, hvad de ældre børn gør, mens hun i sin lille aktivitetsgruppe er den ældste, der kan udvise omsorg, kan lære fra sig og være den styrende både motorisk og sprogligt mm.. Det giver hende mulighed for at lære sig selv bedre at kende, når hun får mulighed for at agere i forskellige sociale arenaer/børnefællesskaber.

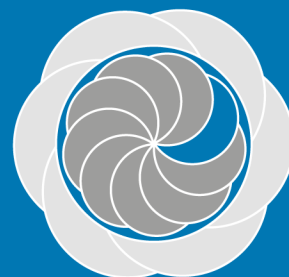
Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Pædagogisk læringsmiljø

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

I vores vuggestue har vi etableret et læringsmiljø, der i perioder af dagen er aldersopdelt og i perioder er aldersintegreret. Fra kl 8-12 har vi delt børnene i 5 grupper med 4 børn i hver, hvor gr 1 er de ældste og gr 5 de yngste. De 5 grupper har en fast tilknyttet voksen. Her er der mulighed for at lave aktiviteter, der retter sig specifikt mod det, denne børnegruppe er optaget af, eller som den voksne vurderer vil være stimulerende for deres udvikling. Det kunne fx være, at børnene i gr 1 går på vores lejr og mødes med børnehaven, hvor fokus fx er på venskaber på tværs, på trafiksikkerhed og udholdenhed. De yngste i gr 4 leger måske lege i puderummet, hvor fokus er på, at grovmotorikken stimuleres mens børnene i gr 5 (der ofte lige er startet i vuggestue) måske sidder og leger med en voksen på gulvet med et stykke legetøj barnet har valgt og, hvor fokus er på at opbygge en tryk relation gennem legen.

Ved at dele børnene og også ofte fysisk at fjerne os fra hinanden skaber vi også et læringsmiljø, hvor der er tid og plads til fordybelse og det enkelte barn.

Om morgenen fra 6.30- 8 har vi prioriteret at alle børn i vuggestue og børnehave har mulighed for at lege sammen på tværs af aldersgrupper. De voksne fordeler sig rundt om i huset alt efter hvor børnene vælger at bevæge sig. Her er det børnene, der sætter dagsordenen for legen, og vi voksne bakker op og følger med. De børn, der har svært ved at finde ud af, hvor de skal lege, hjælper vi naturligvis igang enten med at inviterer ind i en leg, eller ved at igangsætte en leg med dette barn og så evt sidenhen invitere andre børn med ind.

Efter frokosten og efter middagsluren er alle vuggestuebørnene sammen på tværs af alder. Igen her oplever vi, at der er stor læring i at være sammen med andre børn, som er enten ældre eller yngre end en selv. Samtidig er der her også mulighed for at dyrke venskaber på tværs af de aldersopdelte grupper. Om eftermiddagen har vi igen et læringsmiljø, hvor den spontant opståede leg får sin plads. Er børnene fx optaget af superhelte, støtter vi op om legen med superheltekapper, superheltemusik og et rum, hvor børnene har mulighed for at lege med store armbevægelser, og hvor de har mulighed for at lege rollelege eller vilde motoriske lege. Det vigtigste her er, at deres initiativ bliver set og får sin plads. Samtidig sætter én af de voksne så vidt muligt også en leg i gang som et tilbud til de børn, som kan have brug for en

tættere voksenkontakt og en mere struktureret aktivitet, det kunne fx være et kreaværksted, historiefortælling mv.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Når et barn starter i vuggestuen har vi altid en indledende samtale med forældrene, hvor vi forsøger at få så meget viden om barnet og familien som muligt, for herigennem bedre at kunne forstå barnet, dets udspil/kommunikation og dets læringsmønstre. Det første møde mellem os og forældrene er særdeles vigtig. Det er her starttonen bliver slået til, hvordan resten af samarbejdet forløber. Derfor sørger vi for nærvær, tid og ro hertil. Vi er lyttende og anerkendende overfor familiens verden og forsøger at skabe en atmosfære, hvor de føler sig inviteret ind i vores. Til opstartssamtalen taler vi ligeledes om indkøringsforløbet og andre praktiske ting, der er vigtige for, at barnet får en rigtig god start. Sidenhen inviteres både barn og forældre til et besøg på stuen, hvor der er plads til den lidt mere uformelle samtale og hvor vi har mulighed for at observere lidt på barnet/forældre og barn får mulighed for at se en lille flig af hvordan vores hverdag ser ud. Sidenhen har vi opfølgende samtaler, hvor vi afstemmer og koordinerer vores syn på barnets trivsel og udvikling, så vi både i hjemmet og i vuggestuen støtter bedst muligt op om barnet. Et godt samarbejde mellem forældre og institution finder vi essentielt for børnenes trivsel og udvikling.

I den daglige dialog med forældrene fortælles der lidt om hvordan dagen er gået - små sejre - gode oplevelser.

I hverdagen er det vigtigt for os at have daglig dialog med forældrene om barnets trivsel, og hvad det har oplevet/er optaget af. På denne måde kan vi bedre skabe et støttende og motiverende læringsmiljø for barnet. Har barnet fx sovet dårligt pga tandfrembrud, er vi sensitive over for, om barnet måske i dag ikke magter helt så store udfordringer, som det ellers plejer, og i stedet har brug for mere nærhed og/eller en ekstra lur.

Ca. 3 måneder efter barnet er startet og efterfølgende 1 gang årligt samt ved overgang til børnehave, har vi en samtale med forældrene. Derudover er vi også opsøgende og inviterer til dialog med forældrene, hvis vi oplever, at barnet eller familien har nogle udfordringer, som kan påvirke barnets trivsel, dannelse og udvikling.

Ydermere tager vi 4 gange årligt et tema op til drøftelse i vores "Forældrecafé". Forældrecaféerne er frivillige for forældrene at deltage i. Caféen finder sted i vuggestuens åbningstid, således at forældrene har mulighed for at snakke fordybet med andre forældre, uden også samtidig at skulle tage sig af sit barn. Dem passer andet personale på stuen/legepladsen, mens forældrene mødes på skolen eller i suset. Eksempel på tema kunne være: "børns selvhjulpenhed" eller "hvordan tager vi voksne lederskab i relation

til børnene på en positiv og udviklende måde?" Caféen starter ud med et lille oplæg fra en pædagog, hvorefter forældrene bliver sat til at diskutere og vidensdele. Vi slutter efter 1 time.

Vi skriver på tavlen i garderoben, hvad børnene har lavet/været optaget af hver dag, og har en billedskærm med billeder fra dagens oplevelser. Den viden og de stikord, forældrene her får, giver dem mulighed for at kunne spørge børnene om deres dag, og dermed hjælpe børnene til en sproglig og følelsesmæssig bearbejdelse af dagens aktiviteter og oplevelser. Dette giver mulighed for en bedre forankring af den læring, der har fundet sted.

Vi har også en forundringskasse, der hænger samme sted som tavle og skærm i garderoben. heri kommer vi ting, der understøtter barnets samtale med forældrene om dagens aktiviteter og eventuelle temaer, vi arbejder med.

Vi har også nogle sprogpøser, som vi låner ud til familierne. De er fyldt med bøger, sange, rim og remser og konkrete, der passer hertil. Der er 6 posere: 2 posere til de 0-1 ½, 2 posere til de 1 ½ - 2 årige og 2 posere til de 2-3 årige, således at der er større chance for at ramme det, barnet er optaget af, og måden hvorpå man oftest lærer i den givne alder (der er dog frit valg mellem alle poserne). Familierne kan låne poserne med hjem, så længe de lyster, og er en forlængelse af den læring, der finder sted i vuggestuen. Poserne er tænkt som et supplement og inspiration til familiernes almindelige sproglige læringsmiljø. Der er også ilagt sedler, der deler den viden vi har om stilladserende samtaler og åbne spørgsmål med forældrene, på en lettilgængelig måde.

Ydermere har vi diverse tiltag, som gælder hele Fussingø-Egnens friskole, børnehaven og vuggestue. Vi har bl.a. en mentorgruppe, hvor "gamle" forældre tager kontakt til nye familier og byder dem velkomne, laver infomøder, således at de nye familier oplever, at de med det samme har mulighed for at blive inkluderet i fællesskabet.

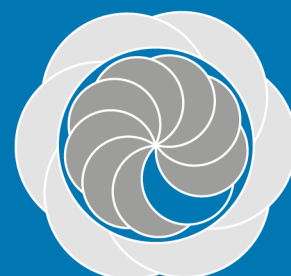
Vi tager også udgangspunkt i den antagelse, at alle forældrene gerne vil bidrage til fællesskabet, men at der skal være mulighed for at gøre det på en måde, hvor der bliver taget hensyn til den enkelte families situation og behov. Alle forældre bliver, når de starter hos os bedt om at tage stilling til, hvilken arbejdsgruppe, de gerne vil arbejde i. Der er mange forskelligartede opgaver, lige fra rydning af ukrudt til PR for institutionen. Disse ad hoc grupper mødes så efter behov, hvor én af forældrene er tovholder. Én af grundene til denne opbygning er, at vi oplever, det bidrager til, at familierne føler ejerskab med vores sted. Børnene oplever desuden på denne måde, at forskellige typer familier, der måske ikke ellers ville have noget med hinanden at gøre, mødes og samarbejder.

Andre måder vi samarbejder med forældrene på er via afholdelse af forældremøder, forældrekafe, blomstens dag, juleklippedag og generalforsamling.

Børn i udsatte positioner

"Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Alle børn skal føle sig trygge hos os, og vi har plads til børn med forskelligheder. Vi ser gennem anerkendelse på barnet og har fokus på det gode liv.

Vi arbejder store dele af dagen i små grupper. Hos de yngste har vi 3 voksne ansat til 8 børn og denne gruppe opdeler sig ofte i undergrupper. Hos de 12 ældste er børnene opdelt i små aldersopdelte grupper med 1 voksen til max 4 børn. Vi har valgt at prioritere, at det er den samme voksen, der er tilknyttet et givent alderstrin. Dette gør at de yngste børn er sammen med faste voksne i lang tid og har mulighed for at få en tryk tilknytning hertil og også de ældre grupper er sammen med den samme voksne i lang tid ad gangen. Dette styrker bl.a. forudsigeligheden og gennemskueligheden for det udsatte barn. Det er lettere for den voksne at være sensitiv overfor barnets udspil og at følge disse i en lille overskuelig gruppe, og der er ikke heller så meget "støj på linjen" for barnet ift at læse, høre og forstå, hvad den voksne bringer ind i samspillet.

Ud over små grupper, arbejder vi også med at have så meget plads som muligt til det enkelte barn, for igen ikke at have for mange forstyrrelser. Vi fordeler os både ude og inde i små grupper - dette gælder hele dagen

Derudover arbejder vi generelt med nogle tydelige markører for overgangene i hverdagen. Fx.: måltidet slutter, når barnet har fået en klud og har tørret sig, eller at samlingen begynder, når vi tænder et lys for skolen, børnehaven og vuggestuen..

Vi er i børne -og øjenhøjde med børnene, når vi taler med dem om, hvad der skal ske i dag. Vi har den indstilling, at skulle børnene gøre noget andet, end det vi havde planlagt, så er det nok os voksne, der ikke har været tydelige nok i vores kommunikation eller på anden måde, ikke har formået at fange børnene. Generelt er vi meget opmærksomme på den voksnes relationelle ansvar, og stræber mod at lave et læringsmiljø, hvor vi bla. har et neuropædagogisk og sansemotorisk blik på vores børn og deres adfærd og arbejder med low -arousal pædagogik. Fx har vi skullet køre et barn ind, hvor vi hurtigt observerede at barnet havde udfordringer på flere af de indre sanser og samtidig havde et meget højt arousalniveau. Her brugte vi vores viden til at lave en hverdag, som var forudsigelig og havde et højt indhold af sansemotorisk leg. Dette kombinerede vi med tydelige og rolige voksne, som mødte barnet i dets høj arousal, og hjalp barnet ned i et mere roligt niveau ved at være tydelige rollemodeller og ved at lege lege, hvor man både er høj og lav aroused.

Når vi deler børnene i aktivitetsgrupper, tager vi ud over alder og venskaber også højde for funktionsniveau. Har vi fx et for tidligt født barn, som ikke er alderssvarende motorisk og sprogligt, vælger vi i nogle af aktiviteterne, at barnet vil få mest ud af at være sammen med nogle yngre børn, fx når vi tager på ture, så det kan få nogle succeser. I andre sammenhænge er der mulighed for, at barnet er sammen med jævnaldrende fx, når vi er til musik eller laver kreative sysler på stuen, hvor barnets udfordringer ikke er i spil. Vi forsøger på denne måde at skabe rammer, der tilgodeser det enkelte barn i en udsat position.

Som vi også nævnte i afsnittet om forældresamarbejde, er vi opsøgende i forhold til forældrene, hvis vi oplever, at et barn eller familien ikke trives og/eller har udfordringer. Ved at styrke og koordinere samarbejdet med forældrene, lave tydelige handleplaner og evt. rådgive og vejlede, hjælper vi med at styrke det udsatte barns læringsmiljø. Vi bruger desuden aktivt vores tværfaglige samarbejde med PPR og fremskudt socialrådgiver, hvor vi indkalder til netværksmøder og SOS møder, som supplement til vores interne arbejde i institutionen.

Vi er pt i proces for at finde et pædagogisk værktøj, som både er let tilgængeligt og som kan give et godt og hurtigt overblik.

Vi har de sidste par måneder afprøvet et pædagogisk værktøj, der hedder "grisen", som giver et overblik over, hvad vi vil lave handleplan på, om der skal iværksættes tiltag ift struktur/organisering, fællesskab/relationer eller, om der er tale om udfordringer på det mere personlige plan. Dette værktøj lever dog ikke fuldstændigt op til vores krav om tilgængelighed, og derfor vil vi snarest have det skiftet ud med et nyt.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Vi går og cykler ture i lokalsamfundet, hvilket både bidrager til børnenes oplevelse af at høre til/være en del af et større fællesskab. Fx går vi gerne en tur ned i ”Jasmins have”, som er en parklignende have med et legeområde, hvor der både er standret en robåd, er en gyngel, en stejl begroet bakke, små buske og blomsterbede og, hvor der ydermere er en stor dam og en bæk. Denne have tilhører én af byens borgere og den har vi fået lov til at besøge alt det vi lyster. Samtidig har vi i haven mulighed for at skabe et læringsmiljø, hvor vi både understøtter motorik, fantasi og børnenes interesse for naturen.

Vi besøger også gerne nogle af oplandets landmænd og ser deres maskiner og dyr og får nogle gange en sludder med landmanden eller én af hans ansatte.

Derudover har vi sammen med byens borgere etableret et fælles natur og motorik område, som vi i dagtimerne kan bruge som endnu et læringsmiljø, og borgerne kan bruge, som de lyster. Udover at vi får et ekstra læringsrum til børnene, giver det igen børnene mulighed for at møde byens borgere og derigennem føle, at de er del af et større fællesskab.

Det lidt større lokalsamfund, vi gør brug af, er Randers, hvor vi gerne tager på ture, der stimulerer den kulturelle læring, såsom besøg i teater og cirkus eller tur på biblioteket.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Fysisk læringsmiljø:

Vi har opdelt vuggestuegruppen i to grupper, hvor de 8 yngste har base indenfor på stuen og de 12 ældste som udgangspunkt har base udenfor på legepladsen. I de perioder, hvor der er for koldt hertil, rydder vi kontoret og laver det om til et midlertidigt grupperum og fordeler os sammen med børnene, hvor det på den givne dag giver bedst mening. Det er vigtigt for os at børnene udover at lære at være ude i alt slags vejr også bliver mødt i, at det kan være for koldt og for længe at være ude en hel dag, når man er ca 2 år.

Vi arbejder generelt med små lege/læringszoner, hvor vi har tænkt over, hvilken leg/aktivitet der lægges op til. Fx har vi en zone, hvor vi lægger op til rollelege, en zone til fordybelse med mulighed for læsning, en zone til fordybelse og leg med dyr og natur i fokus, en zone til grovmotorisk og sansemotorisk leg osv. Derudover bruger vi i høj grad uderummet, hvor vi bl.a. bruger nærmiljøet intensivt, hvilket giver børnene en forbundethed til deres omgivelser. Vi er også gerne på vores egen dejlige legeplads, som vi har indrettet sådan, at vi både kan lege og spise udenfor og i det hele taget tilbringe det meste af dagen der. Vi har bl.a. forskellige kasser vi kan tage frem og skabe et rum med fokus på fx dialogisk læsning, på rollelege med dukker eller konstruktionslege. Ligeledes arbejder vi på legepladsen f.eks. hele foråret og sommeren med vores drivhus og grønsagsbede, og vi fodrer fuglene, leder efter insekter og laver bål - ud over den almindelige leg i sandkasse, legehus og køren på scooter. Gennem den daglige snak og arbejde med naturen får børnene en begyndende forståelse for og respekt for naturen. Vi voksne er meget bevidste om, at vi her er rollemodeller for børnene og bruger derfor meget energi på at have børnene med i så mange aspekter af udelivet som muligt. Det er derfor også vigtigt, at børnene, ligesom vi voksne, har de redskaber, de skal bruge, således at læringen har de mest optimale muligheder.

Eks.: En voksen går og river blade sammen på legepladsen. Et par børn på ca 2 år kommer og spørger, hvad hun laver. Hun svarer, at hun river blade sammen. Børnene spørger ind til hvorfor, og de får en snak med den voksne om, hvordan planter(græs) har brug for både vand og lys for at kunne vokse. Børnene bliver inviteret ind i arbejdet, og de går målrettede ind i skuret, hvor de henter børneløvriver og begynder at rive sammen med den voksne. Bagefter hjælper de alle hinanden med at samle bladene sammen i store sække - efter at alle naturligvis også har prøvet en hoppetur i den store løvbunke samt leget "bladregn". Undervejs blev der også tid til at studere de små dyr, der gemte sig i løvet og en lille snak om, hvorfor de mon var der. Børnene oplevede her et fysisk børnemiljø med plads, frisk luft og de nødvendige redskaber. Det psykiske børnemiljø bærer præg af, at der er plads til forundring, sjov, målrettet arbejde sammen om en opgave, hvor der skulle samarbejdes.

Vi har også to høns og en hane, som særligt de ældste vuggestuebørn er med til at passe på daglig basis, med al den læring og følelse af ansvar og fællesskab om opgaven der følger hermed.

Derudover går og cykler vi ture, hvor vi studerer det, der fanger børnenes opmærksomhed. Vi besøger også gerne skolen både indenfor og udenfor.

Vi bruger skolens gymnastiksal og musiklokale hver uge og går gerne på udforskning i gangene, hvor vi kigger på skolebørnenes udstillinger, udstoppede dyr eller lign. Vi besøger også gerne deres legeplads og her har særligt de ældste mulighed for at udfordre deres motoriske kunnen og mod fx i skolens klatretårn eller svævebane.

Psykisk børnemiljø:

Vi deler os i små grupper, så der er god plads og minimal forstyrrelse af legen i store dele af dagen. Børnene og de voksne har faste pladser ved bordene, hvilket fremmer forudsigeligheden. Spørger

børnene (enten verbalt eller nonverbalt), om de må "komme på besøg" ved et af bordene, er vi altid imødekommende, hvis det er muligt.

Vi er sensitive overfor børnenes udspil og søger et miljø, hvor der er plads til deres forskellige interesser, udtryksformer og personligheder.

For os er det vigtigt med et trygt miljø, hvor der både er forudsigelighed, meningsfuldhed og gennemskueligt for børnene. Når vi planlægger vores aktiviteter, bruger vi tid på at finde ud af, hvad børnene er optaget af, og hvilken læringsstil det enkelte barn har, og forsøger derigennem at tilrettelægge aktiviteter, der tager højde herfor. Derudover er vi altid parat til at kaste det planlagte over bord eller korrigere det, hvis vi kan se, at børnegruppen eller det enkelte barn har brug for noget andet/er optaget af noget andet. Hvis vi fx en dag har planlagt, at vi skal i hallen og have samling + lave en motorikbane, der udfordrer grovmotorikken, og der så bliver et fantastisk solskinsvejr. Ja, så dropper vi gerne det planlagte og går på legepladsen, hvor vi voksne så selvfølgelig griber de muligheder, vi har for motoriske lege på legepladsen. Er børnene dog mere interesserede i at eksperimentere med sand, ja så følger vi det, da det er her børnenes motivation ligger. Vi er meget opmærksomme på, at hvis vi gennemtrumfer en planlagt aktivitet, som går imod børnenes interesser, så opnår vi alligevel ikke den læring, vi intenderede. Omvendt kan vi voksne også nogle gange beslutte at prøve at lave en aktivitet, der ikke umiddelbart er den store interesse for fra børnenes side. Det gør vi, fordi vi også mener, at det er vigtigt som barn at kunne deltage i aktiviteter, som de ikke fra start er interesserede i, fx fordi barnet har brug for et lille skub for at komme videre i deres udvikling - udfordringen for vi voksne ligger så i, at gøre aktiviteten attraktivt og spændende - at friste til deltagelse.

Et godt børnemiljø er for os også et godt samspil mellem forældre, børn og pædagoger. Så der skabes tryghed og tillid mellem alle. Derfor har vi daglig dialog med forældrene, har årlige forældresamtaler, og så holder vi forældre cafeér, hvor der tales om forskellige emner.

Vi vægter meget børnenes selvhjulpethed i dagligdagen. På den måde styrkes deres selvværd og selvtillid.

Æstetisk børnemiljø:

Børnenes produkter hænger og står naturligvis fremme i rummene og på legepladsen, så vi kan tale med børnene om processen, der ledte hen til produktet.

Vi har mange billeder hængende i børnehøjde, både fra vores hverdag og af børnenes familier. De stimulerer børnenes sprog, og særligt familie billederne giver en fornemmelse af tryghed og sammenhæng i børnenes liv.

Vi har en forundringskasse, hvor vi løbende kommer nye ting i, som kan stimulere børnenes sprog og fantasi.

Vi gør altid stuen og legepladsen klar, når vi kommer om morgenen-gerne sammen med nogle børn-og taler om, hvad vi stiller frem, og hvilke zoner vi etablerer, hvilken leg vi kan og har lyst til lege i dag. Børnene elsker fx at være med til at gøre motorikbanen klar og være med til at beslutte, hvilken motorisk leg vi vil lægge op til i dag (den kan variere).

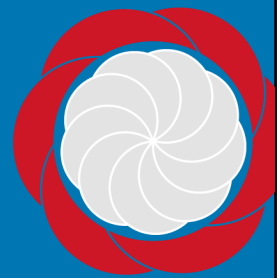
Vi har en del planter og nogle dyr på stuen/legepladsen, som børnene er med til at passe og lærer dem derigennem at tage ejerskab/være ansvarlige.

Vi pynter op til højtiderne. Vi har nogle gange dug på bordene, tænder lys og sætter blomster på og hører musik der til og forsøger generelt at skabe en god stemning både på stuen og på legepladsen.

Både ude og inde forsøger vi at holde fokus på, at vi har gode og tidssvarende faciliteter. Legepladsen holdes ren og pæn med blomster i forskellige farver. Børnene er selv med til at plante blomsterne. Vi pynter også legepladsen op fx med abc-udklip under vores halvtag, hvor vi kan sidde ved bord -og bænkesæt og lege eller spise. Der hænger også en hel masse bamser og pynter og lyser op i vores hække. Om vinteren er der masser af lyskæder over hele legepladsen, der er dejligt stemningsskabende.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

De relationer børnene indgår i, er med til at forme dem. Det har betydning for børnenes personlige udvikling, at de voksne engagerer sig i og møder børnene, som dem de er.

Børnenes alsidige personlige udvikling hænger tæt sammen med, at voksne anerkender deres ret til blot at være, og at børnene har værdi i sig selv, som de er.

Vi ser og prøver at inddrage de børn, der ikke af sig selv er opsøgende og tager initiativer. Vi vil lære at kende og se dem, som de er. Det er vigtigt, at have øje for, at de børn der virker "uopmærksomme" måske bare er optaget af noget andet, end det vi voksne har fokus på. Det er vigtigt at børnene får mulighed for at fokusere på og udvikle det, de er engageret i, og sammen med andre børn og voksne kan forfølge ideer. Vi anerkender børnenes følelser og hjælper og giver dem tid til at forstå og regulere deres følelser.

I vores hverdag gør vi meget for at sikre det enkelte barns tryghed og følelse af håndterbarhed, begribelighed og meningsfuldhed. Vi er opmærksomme på, at barnet har brug for både fysisk og psykisk omsorg, og vi er ikke bange for begrebet professionel kærlighed. Børnene skal ikke være i tvivl om, hvem deres voksne er, at vi holder af dem, præcis som de er, samt at de er en væsentlig og betydningsfuld del af vores fællesskab.

I vores interaktioner med børnene er vi lyttende og stræber mod at give børnene positiv respons både verbalt og nonverbalt. Vi smiler, griner og fjoller med børnene, trøster dem, når de er kedede af det og guider og støtter dem, når de øver sig.

Vi støtter børnene i at deltage, i at lære at tage tøj af og på, at lære at spise selv og øve toiletbesøg. Her møder vi børnene anerkendende og understøtter deres gåpåmod og selvtillid.

Det er værdifuldt hos os, at børnene har mod på at turde noget nyt og tør risikere at fejle. Det kræver, at børnene har et veludviklet selvværd og føler en tryghed i gruppen, der gør, at de tør satse. Fx. giver vi dem udfordringer i forskellige aktiviteter, så vi flytter på deres grænser og giver dem succesoplevelser. Vi ønsker at børnene bliver nysgerrige på omverdenen og gør sig nogle erfaringer, som gør, at de får lyst til at udforske og styrke deres kompetencer.

Vi støtter børnene i at udvikle deres ansvarlighed og selvstændighed ved, at de deltager i forskellige praktiske opgaver, fx via arbejdet med hønsene.

Vi støtter det enkelte barn i, at udvikle deres evne til at gå ind og ud af fællesskaber på en hensigtsmæssig måde. Har et barn svært ved at komme ind i en leg, hjælper vi barnet hermed. Det kan være ved at give dem ord eller sætninger i situationen, ved at hjælpe barnet med at få øje på alternative handlinger, der kunne være en vej ind i legen eller ved at sætte en leg i gang, hvor barnets forcer kommer i spil. Vi støtter desuden børnene i at være tydelige i deres verbale og nonverbale sprog og hjælpe dem til at se og høre andres. Tit kan man fx i en konflikt høre os sige: "Prøv at se ind i hans øjne" "Ser de glade eller kedede ud af det?".

Vi lader børnene have medbestemmelse, så meget som de har kompetencer til, for herigennem at få en gryende fornemmelse af demokrati. Eksempelvis, når vi lader børnene vælge, hvilke sange vi skal synge til samlingen eller, når de får lov at vælge, om de vil tumle i puderummet eller lave puslespil.

Vi støtter børnene i at holde opmærksomhed på en opgave, ved at engagere og motivere dem og respektere og skærme deres eventuelle fordybelse heri.

Vi er opmærksomme på, at børn lærer forskellige alt efter personlighed, erfaringsgrundlag og alder.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi støtter børnene ved at se dem og være opmærksomme på deres behov. Vi hjælper dem til at lege sammen og lærer dem at hjælpe hinanden, så de er opmærksomme på, hvad kan du, og hvad kan jeg. Vi øver at vente på tur. Vi arbejder med at kunne mærke sig selv og aflæse de andres kropssprog. Vi lærer børnene at vise hensyn og udvikle empati i forhold til hinanden. Vi viser dem, hvordan man behandler andre godt.

Vi er tydelige voksne og guider børnene, så de får lyst til at lære. Vi opdeler i små grupper for at understøtte og udvikle børnenes fællesskab. Vi lærer her bl.a. børnene at indgå i en gruppe på lige fod med de andre med hver deres personlighed, med ansvar og respekt for hinanden. Vi lærer børnene om turtagning, som er en væsentlig kompetence både i legen, generelt samspil med andre og i samtalen. Børn har brug for, at være en del af et fællesskab og de har brug for at spejle sig i de andre børn, for at se de forskelligheder, der kommer til udtryk i børnegruppen.

Vi lader børnene indgå i forskelligartede fællesskaber, hvor de får mulighed for at prøve at have forskellige positioner. Der er fx brug for forskellige sociale kompetencer, om man indgår i et lille vuggestuefællesskab, hvor man er den ældste og dermed har større mulighed for at være den der ”sætter linjen”, og så på at besøge børnehaven på lejren, hvor de ældste vuggestuebørn pludselig befinder sig længst nede i legehirakiet - her er det helt andre sociale kompetencer, der skal tages i brug.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi er opmærksomme på både børnenes kropssprog og verbale sprog, og at sprog består af mange delelementer, såsom sprogforståelse, opmærksomhed, udtale, ord produktion mm. Vi er i tæt samarbejde med talepædagog, hvis vi oplever forsinkelse af barnets sprog, udtalevanskeligheder mm., når barnet er ca 2 år. og laver i denne sammenhæng både TRAS og handleplaner for det enkelte barn.

Vi har også nogle tosprogede børn. Her er vi ekstra opmærksomme på både kvaliteten og kvantiteten af børnenes sprogmiljøer - ikke kun hos os, men også derhjemme. Generelt er vi dog opmærksomme på, hvilket kvalitative og kvantitative sprogmiljø vi tilbyder, samt hvad børnene vokser op i derhjemme. Vi vejleder ofte forældrene både individuelt og i de større fora, såsom forældercafé. Vi har mange bøger, valgt med omhu tilgængelige til børnene. Derudover hjælper de små grupper, det enkelte barn til lettere at komme i dialog med den voksne eller andre børn og blive hørt og forstået.

Vi vægter højt dagligt at have samling. Her indgår der forskellige aktiviteter, f.eks sang som er meget i fokus - hvor vi laver fagter til sangene. Vi har også kasser med små historier så der sættes en lille dialog i gang, vi har kasser med forskellig farvelege, eller en bog med dialogisk læsning og rim og remser. Vi laver generelt mange gentagelser, f.eks. læser/fortæller vi den samme historie flere gange.

Vi sætter desuden ord på porcelæn og mad, når vi spiser, og vi taler generelt hele tiden om omgivelserne og oplevelserne, vi har med børnene. På stuen har vi også forskellige billeder valgt med omhu, der kan give anledning til samtale og dialog. Vi spiller desuden gerne spil, såsom billedlotteri og bruger telefonen til

sprogstimulerende undersøgelser af emner børnene er optaget af. Dette er grobund for mange spændende samtaler både barn-voksen imellem og barn-barn imellem.

Vi har sprogpøser på stuen fra A til Å fyldt med konkrete, sange samt rim og remser. Ligeledes har vi bogpøser opdelt i tre alderstrin, som familierne kan låne med hjem til inspiration. Heri ligger også vejledninger til, hvordan man laver dialogisk læsning og stiller stilladserende spørgsmål til børnene. Vi giver børnene tid og plads til at udtrykke sig og vægter en god omgangstone.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi deler børnene op, så de ældste kommer over i skolens hal. Her bruger vi de forskellige redskaber, så vi kan inspirere børnene til at bruge deres krop. Vi bruger madrasser, som børnene kan hoppe på, vi bruger gymnastikmætter, som de kan slå kolbøtter på, vi har ribber de kan klatre i, og så bruger vi bold og hulahopringe, som grib, trille og lege med.

I vores pudrum bygger vi baner, hvor børnene kan kravle op og hoppe ned. Vi laver balance -og sanse baner og bruger vores massagekasse. Her kan de yngste også være med.

Andre gange flytter vi denne leg ud på legepladsen, fx med hurtige cyklelege, trillen ned ad bakken eller balancegang på sandkassekanten.

I alle rum har vi bl.a. fokus på at lege lege, hvor vi kan få pulsen op og sveden frem på panden for at slutte af med mere rolige og afslappende lege, hvor vi igen kommer ned i arousal niveau.

Vi udvikler børnenes finmotorik ved, at de deltager i aktiviteter som at bygge med lego, stableklodser, lave puslespil, perleplader, sætte perler på snor og tegne.

Vi viser børnene, hvordan de bruger deres sanser, ved at de ser, hører, lugter og smager. smager til en god varieret og sund mad, smager på de grøntsager samt smager på det mad, vi sylter, bager og laver. De lugter/dufter, til det mad vi spiser og til planter i naturen. De høre/lytter fugle, andre dyr og maskiner, som vi møder. De ser de forskellige nuancer i blomster, bark, insekter med mere.

På legepladsen lader vi børnene bevæge sig på forskelligt underlag såsom sand, græs, vand og om sommeren gerne med bare fødder.

Både indfor og udenfor laver vi også nogle gange taktilbaner, hvor børnene går, føler (og ofte også smager) på forskellige underlag, som fx frosne ærter, knasende cornflakes og lunt vand.

Vi støtter børnene i deres selvhjulpenhed. Det er vigtigt, for deres udvikling, at de får lov til at bevæge og bruge deres krop til at (be)gribe verden. De støttes således i selv at spise med bestik, tage tøj af og på, tisse på toilet og meget mere.

Vi støtter også børnene i at udvikle deres kropsbevidsthed. På puslebordet, i hallen og til samling snakker og snakker vi f.eks. om, hvor kropsdelene sidder. Vi snakker også om, hvordan kroppen føles, fx "kan du mærke, hvordan hjertet banker og du bliver helt varm i hovedet, nu hvor du har løbet stærkt?"

Vi er således både opmærksomme på både at stimulere børnenes indre og ydre sanser og på, om sanseapparat og reflekser fungerer, som det skal. Vi er opmærksomme på, at forstyrrelser eller forsinkelser herpå kan give udfordringer både i motorikken, sproget og barnets personlige og sociale udvikling. Oplever vi afvigelser, går vi straks i dialog med forældrene og evt. tværfaglige samarbejdspartnere samt udarbejder handleplaner for, hvordan vi bedst muligt støtter barnet i en positiv udvikling.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vi tager på ture til engen, skoven og til vandløbet. Vi tager grene, blade og blomster med ind og studerer dem. Vi læser bøger om naturen. Vi undersøger frøer, biller, bænkebidder og tusindben.

Via vores eget eksempel viser vi børnene, hvordan man kan opnå viden ved at være undersøgende og nysgerrig. Vi lader børnene forundres, eksperimentere og komme med deres teser og afprøver dem gerne, så de får en fornemmelse af den videnskabelige metode. Eks. børnene føler på sneen, smager måske på den, de prøver at forme den i hænderne, mærker at den smelter og stille forvandles til vand i den lune hånd. Her er vi ved siden af barnet og spørger ind til, hvad barnet tror, der sker, sætter ord på forundringen og fornemmelserne.

Vi snakker om årets gang og naturens cyklus med børnene, og binder det op på det, de mærker og ser ude i naturen. Når børnene fx er med til at lave fuglemad til de overvintrende fugle, snakker vi med børnene om, hvorfor vi gør det, hvad fuglene gør om vinteren osv.

Vi skærer tomater i skiver og putter dem i jord indenfor, når de vokser op, planter vi dem i vores lille drivhus. Vi ser dem vokse op, så smager, dufter og sylter vi. Vi sår forskellige planter i vores plantekasser på legepladsen. Når de vokser op, bliver de måske tilberedt på vores bålfad.

Vi sår solsikker indenfor, og børnene får dem med hjem, så de kan følge dem. Nogle kommer med billeder af blomsterne, når de er vokset op derhjemme.

Vi holder både planter på stuen og dyr i institutionen (høns). Børnene er med til at passe og pleje dem og lærer bl.a. ansvarlighed og omsorg i arbejdet hermed, foruden den faktuelle viden om planten/dyret.

Vi giver børnene varierede naturoplevelser. Vi går på forundringsture, laver fra jord- til bord projekter og lig.. Derudover bruger vi også naturen som kulisse til diverse lege, der stimulerer fantasien og motorikken og i det hele taget bringer de andre læreplanstemaer i spil. Yderligere forsøger vi også at skabe en ramme, hvor barnet via naturen bedre mærker sine følelser og sig selv og bliver smittet af naturen. Når vi fx lægger os i skovbunden, er helt stille og kigger op på trækroneerne og lytter til skovens lyde, så bliver børnene ofte stille og hvisker i forundring, hvad de observerer og mærker. Ligeledes bliver vi friske og opvakte efter turen ud i blæsevejret, hvor kinderne blusser og næsen løber.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Hos os arbejder vi med forskellige kulturelle og æstetiske læreprocesser.

Det er vigtigt, at børnene både møder kendte og nye udtryksformer, får lov at dykke ned i fantasiens verden og lege med kreative skabende processer. Det er i disse processer, barnet mærker og lærer om sig selv og andre. På denne måde giver vi børnene en mulighed for at få en gryende fornemmelse af, at de via de forskellige kulturelle og æstetiske udtryksformer kan udtrykke sig som menneske og kan afprøve sig selv. Barnet kan fx afprøve forskellige sider af deres følelsesliv, når de leger ”De tre bukkebruse”. Har barnet lyst til at være den aggressive trolde, der forskrækker andre, eller den forsigtige lille bukkebruse? På den måde er også barnets personlige og sociale kompetencer i spil i legen, ud over den kulturelle læring der sker.

Vi formidler således bl.a. vores fælles nationale kulturarv igennem eventyrfortælling. Vi viser børnene forskellige måder/indgange hertil, idet vi både læser eventyrene højt, leger dem med konkrete fra fortællekasser, viser dem på en magnetavle eller fortæller dem via hånddukker. Nogle gange er børnene tilhører, andre gange er de aktivt deltagende. Det afhænger både af gruppens alder, størrelse, og hvorvidt det er et kendt eventyr eller et nyt, de ikke har hørt før. Når børnene er blevet fortrolige med et eventyr, ser vi ofte, at de af sig selv begynder at lege det og fortolker det ind i deres egen børnekultur. Her er vi som voksne opmærksomme på vores rolle. Det er vigtigt for os, at børnene får rammerne og tiden til at forholde sig til og bearbejde eventyrene på deres egen måde, hvor vi holder os i baggrunden, og lader dem være styrende.

Derudover går vi også en gang årligt i teatret, i kirke og i cirkus, hvor vi giver børnene oplevelsen af en helt anden slags kultur, æstetik og fællesskab, end den vi vanligt tilbyder. Bagefter tager vi temaerne op hjemme i vuggestuen og giver børnene mulighed for at bearbejde oplevelsen på forskellige måder, det kan fx være gennem tegninger, modellering, lege over temaerne eller sange.

Også musikken spiller en stor rolle i børnenes kulturelle og æstetiske læringsmiljø. Her er der også i vidt omfang mulighed for at arbejde både med store og små fællesskaber.

I det store fællesskab har vi bl.a. skolens dramaforestilling, og så har vi morgensangen på skolen én gang månedligt. Det er noget børnene glæder sig til. Her går alle tre elementer, kultur, æstetisk og fællesskab op i en højere enhed. Vi mødes alle børn, personaler og de forældre, der har lyst. Vi starter med at tænde et lys for hver enhed; vuggestuen, børnehaven og skolen, mens der er helt stille. Bagefter er der enten en fortælling, eller vi synger nogle sange sammen fra den danske kulturskat. Her er der mulighed for at sidde sammen med sin familie, nogle af de store børn fra skolen eller ens bedste ven. Der er en helt særlig atmosfære, hvor der både er plads til det tilbageholdte åndedræt, eftertænksomhed og det store forløsende grin og selvom mange af vuggestuens børn endnu ikke begriber det, lader de sig helt sikkert gribe af det.

På stueplan arbejder vi også med musikken, både hvor vi lytter til musik, og hvor vi selv laver det.

Udenfor er vi sammen med børnene været nysgerrige på naturens lyde og musikken heri samt alternative måder at udtrykke sig musikisk i naturen eller på legepladsen, det kunne fx være trommen på spande, eller spille på vores musikvæg. Det med at lege musikken ind gør vi også, når vi én gang ugentlig laver musik i skolen musiklokale eller på stuen.

Derudover bruger vi også musikken som stemningsskaber. Når vi fx er i gang med at male, sætter vi gerne noget musik på, der kan fremkalde en særlig følelse af opstemthed, beroligelse, har en sjov rytme eller lign.

Udover den æstetiske kultur, er der også den kultur, der opstår mellem os mennesker. For os er det vigtigt, at vuggestuebørnene kender til den danske kultur og de traditioner og værdier, der er bundet hertil. Vi fejrer således jul, fastelavn og påske mm. og har desuden nogle traditioner på vores lille sted, såsom blomstens dag, høstfest og fælles udflugt for børnehaven og vuggestuen. Fødselsdage fejres altid på stort set samme måde, og når et vuggestuebarn går fra vores fællesskab og ind i børnehavens fællesskab, er der også her et lille ritual, som barnet ser frem til med glæde. Her får barnet bl.a. sin mappe med hjem fra vuggestuen, hvori der er masser af billeder, æstetiske produkter, teksten til yndlingsangen og et lille farvelbrev.

Vi taler og inddrager også børnene i vores institutions kultur. Herigennem oplever børnene at være en del af en demokratisk kultur, hvor børnene bliver taget alvorligt og respekteres, hvor fællesskabet vægtes, og hvor hverdagen er båret af fantasi, sjov og nysgerrighed.

Evalueringens kultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringens kultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringens praksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringens kultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø

Vi arbejder med vores evalueringens kultur på flere planer, men er samtidig stadig i en proces for at finde den helt rigtige metode.

På stuemøderne arbejder vi med vores VGL skemaer (Vi ville, Vi gjorde, Vi lærte). Disse bruges hovedsageligt til at evaluere og dokumentere på temaer, vi har arbejdet på sammen med børnene inden for de 6 læreplanstemaer.

Derudover har vi et 4 timer langt evalueringensmøde 1 gang årligt, hvor vi evaluerer på vores traditioner, rutiner og hverdag. Vi opstiller her vores mål, hvorvidt vi lever op til dem og planlægger evt. justeringer.

